



STORTINGET

Innst. 380 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Prop. 118 S (2019–2020)

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2020 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppkjøret 2020 m.m.)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Situasjonen og gjennomføring av forhandlingene

Regjeringen legger med dette fram en proposisjon om jordbruksavtalen for 2020–2021, inngått 30. april 2020 mellom staten, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Avtalen er inngått etter forenklede forhandlinger som følge av koronapandemien. Det oppsto en ekstraordinær situasjon etter utbruddet av koronapandemien og de omfattende smittevernstiltakene som ble iverksatt. Mange bransjer ble stengt ned, arbeidsledigheten økte raskt, og mange bedrifter opplevde et betydelig omsetningsfall. Norsk økonomi fikk en bråstopp som savner sidestykke i historien. Det var usedvanlig stor usikkerhet om den videre utviklingen.

Avtalen omfatter endringer i målpriser fra 1. juli 2020, omdisponering innenfor gjeldende bevilgning for 2020, bevilgningsøkning for 2021 og enkelte andre bestemmelser. På grunn av den ekstraordinære situasjonen gjennomførte partene en forenklet prosess, uten framlegging av krav og tilbud og en bred gjennomgang av avtalen, som er det normale. Det ble lagt vekt på å bringe inn få tema og benytte eksisterende ordninger til å endre tilskuddssatser. Proposisjonen har derfor mindre omfang enn normalt etter en jordbruksavtale og omhandler i hovedsak tema og ordninger som var gjen-

stand for forhandlinger. Innholdet i avtalen er gjengitt i kapittel 3 og 4 i proposisjonen. Protokoll fra forhandlingene ligger vedlagt proposisjonen, sammen med referat fra forhandlingsmøter 26. april og 30. april.

1.1.1 Andre tiltak for å bidra til produksjon og normal matforsyning

Det var omfattende kontakt mellom Landbruks- og matdepartementet og næringen, industrien og dagligvarekjedene etter at Norge ble stengt ned som følge av pandemien. Den økonomiske situasjonen som følge av krisen er omtalt i kapittel 1.3 i proposisjonen.

Med unntak for noen tilleggsnæringer som opplever omsetningssvikt, noen bedrifter som hadde betydelig omsetning til hotell-, restaurant- og cateringmarkedet (Horeca), og tilgang på sesongarbeidskraft i grøntsektoren, er jordbruket relativt lite berørt av krisen sammenlignet med en rekke andre bransjer. Jordbruket samlet opplever ikke omsetningssvikt, kanskje heller en viss midlertidig økning i markedet pga. stopp i grensehandelen. Svak krone bidrar imidlertid til økning i kostnadene på importerte driftsmidler for en næring som er hjemmemarkedsorientert, men også til styrket konkurransekraft mot importerte varer der disse er i konkurranse med norsk produksjon.

Det ble tidlig formidlet usikkerhet blant grøntprodusenter om at risiko for mulig mangel på sesongarbeidskraft ville gjøre at noen valgte å redusere sine produksjonsplaner. For å redusere produsentenes risiko med å iverksette sine produksjonsplaner gikk regjeringen den 3. april ut med at den ville utvide den eksisterende avlingsskadeordningen for jordbruket, slik at den også skulle omfatte avlingssvikt som følge av mangel på arbeidskraft. Det kan gi grøntprodusentene trygghet dersom de ikke skulle klare å høste avlingene i 2020.

Avlingsskadeordningen er en del av jordbruksavtalen. Parallelt med at partene drøftet håndteringen av jordbruksoppgjøret i 2020, ble det derfor forhandlet om utvidelse av avlingsskadeordningen til også å gjelde for dette formålet. Den 20. april kom partene til enighet om utvidelse av ordningen. Protokoll fra forhandlingsmøtet den 20. april 2020 er vedlagt proposisjonen. Det vises også til omtale i kapittel 4.9 i proposisjonen.

1.2 Jordbruket og matmarkedene

Ett av målene for landbrukspolitikken er et aktivt og lønnsomt jordbruk over hele landet, med produksjoner og næringsvirksomhet som bygger på lokale ressurser. Situasjonen i jordbruket og i matmarkedene er nærmere beskrevet i kapittel 2 i proposisjonen.

1.3 Hovedtrekk i avtalen etter forenklete forhandlinger

1.3.1 Innledning

Avtalen mellom staten og jordbruksorganisasjonene ble inngått i en ekstraordinær situasjon. Det var ikke mulig å gjennomføre en ordinær forhandlingsprosess rent praktisk, og det forelå ikke noe grunnlagsmateriale fra Budsjettnemnda for jordbruket å ta utgangspunkt i. Norsk økonomi hadde fått en bråstopp som savner side-stykke. Det var på forhandlingstidspunktet over 400 000 arbeidsledige, og lønnsoppgjørene var utsatt til høsten. Ifølge SSB vil lønnsveksten trolig bli rekordlav i årene framover.

Jordbruket sto foran en ny produksjonssesong, og partene var enige om at det ville være en bedre løsning for forutsigbarheten for næringen å gjennomføre forenklete forhandlinger på våren enn å forlenge gjeldende avtale for så å gjennomføre forenklete forhandlinger til høsten.

I denne situasjonen fant partene det riktig å gjennomføre en forenklet forhandling med økning i målpriser og bevilgninger, med sikte på å bidra til mer normalitet i en meget unormal situasjon. Partene vil ved ordinære forhandlinger i 2021 igjen vurdere inntekts- og kostnadsutviklingen og måloppnåelsen i forhold til målsettingene for jordbrukspolitikken.

Partene formulerte grunnlaget for forenklete forhandlinger om en avtale slik det er gjengitt i kapittel 3.2 i proposisjonen. Det ble lagt vekt på at antall tema som skulle bringes inn, ble begrenset, og at eksisterende ordninger skulle benyttes. I tillegg var det enighet om å følge opp arbeidet for innovasjon og vekst i grøntsektoren som ble startet i 2020, og å forsterke arbeidet med å redusere klimagassutslipp og bedre tilpasningen til et klima i endring. Samtidig skulle distriktshensyn ivaretas.

1.3.2 Endring i målpriser

Målprisene heves med 1 ¾ pst. i gjennomsnitt fra 1. juli 2020. Budsjettnemnda for jordbruket har ikke av-

gitt produksjonsprognoser for 2020. Med noe usikkert kvantumsgrunnlag anslås årsvirkningen til 300–310 mill. kroner. Fordelingen av målprisøkningen på ulike produkter framgår av tabell 3.1 i proposisjonen.

Partene er enige om å benytte budsjettmidler til å skrive ned prisøkningen som følger av økte kornpriser, til null, slik at norsk korn til matmel og kraftfôr ikke blir dyrere.

For melk prioriterer partene konkurransekraft mot import for å opprettholde en stor norsk melkeproduksjon. Blant annet på grunn av avvikling av eksportsubsidier for ost justeres satsene i prisutjevningsordningen for melk, slik at gjennomsnittlig råvarepris for melk reduseres med 5–6 øre per liter. Det betyr lavere pris ut mot forbrukermarkedet, men uendret pris til bonden.

Økningene i målpriser er de høyeste på 5 år. Om lag 40 pst. av markedsinntektene i jordbruket er nå i sektorer som ikke har målpriser. Det gjelder blant annet storfekjøtt, sauekjøtt, kylling og egg. I disse sektorene gjennomføres prisendringer uten grunnlag i målpriser fra jordbruksavtalen.

1.3.3 Økte bevilgninger over statsbudsjettet i 2021

Bevilgningene til jordbruksavtalen over statsbudsjettet foreslås økt med 350 mill. kroner i 2021 som følge av avtalen. Fordelingen på hovedposter går fram av tabell 3.2 i proposisjonen. Fordelingen på ulike ordninger går fram av fordelingsskjemaet i vedlegg.

Midlene disponeres særlig til pris- og direktetilskudd og er fordelt for å styrke det økonomiske grunnlaget for matproduksjon, spesielt korn, potet og grønt, og for å ivareta klima- og distriktshensyn. Dette er nærmere omtalt i kapittel 4 i proposisjonen.

1.3.4 Omdisponering av bevilgningen for 2020

Partene er enige om å omdisponere 93,4 mill. kroner innenfor budsjettet for 2020 på følgende måte:

- Det disponeres 82,4 mill. kroner til prisnedskrivning av norsk korn (post 73) fra 1. juli.
- Det disponeres 1,5 mill. kroner til Tilskudd til erstatninger (post 71).
- Det disponeres 2 mill. kroner til Klima- og miljøprogrammet for utredninger i regi av regnskapsgruppen for klimaavtalen.
- Det disponeres 5 mill. kroner til Nasjonale tilretteleggingsmidler, hvorav 2 mill. kroner benyttes til utredninger i grøntsektoren og 3 mill. kroner til kompetansetiltak i landbruket for utvikling av kurs for klimarådgivning.
- Resterende ledige midler tilføres Landbrukets utviklingsfond.

1.3.5 Prioriteringene i avtalen

Avtalepartene var enige om at det viktigste hensynet i en forenklet forhandling på våren, i den svært spe-

sielle situasjonen, var å legge bedre til rette for produksjon av mat enn det en ville oppnå ved å forlenge gjeldende avtale og utsette forenklede forhandlinger til høsten. Antall tema som ble brakt inn, skulle begrenses. Det var enighet om å prioritere planteprodukter til mat og klimatiltak, samtidig som distriktshensyn skulle ivaretas. I tillegg ble partene enige om å gjeninnføre en ordinær omsetningsordning for melkekvoter av hensyn til forutsigbarhet for produsentene.

1.3.5.1 GRØNT, POTETER OG KORN

- I Investerings- og bedriftsutviklingsordningen (IBU) øremerkes 120 mill. kroner til investeringer innen grøntproduksjonene.
- Det settes av 2 mill. kroner i 2020 og 1 mill. kroner i 2021 over Nasjonale tilretteleggingsmidler til prosjekter innen grøntnæringene, for økt etterspørsel og en bærekraftstrategi.
- Øremerking av 10 mill. kroner av FoU-midlene videreføres.
- Partene er positive til oppretting av bransjeforum for norsk grønt og viser videre til handlingsplan for grønne og innovative offentlige anskaffelser.
- Målprisene for grønt økes med 2 pst. og for potet med 13 øre per kg.
- Distriktstilskuddene økes med 10 mill. kroner, inkl. potet i Nord-Norge.
- Arealtilskudd til poteter økes med 25,6 mill. kroner.
- Prisen for avrenspoteter økes med 25 pst. til 50 øre per kg, og tilskudd til potetsprit og -stivelse økes med 3 mill. kroner.
- Målprisene for korn, erter og oljevekster økes tilsvarende en økt produksjonsverdi på om lag 130 mill. kroner ved normalårsavlinger.
- Arealtilskuddet til korn økes med 25,6 mill. kroner.

1.3.5.2 KLIMA

Partene er enige om en økt satsing på tiltak som bokføres i det offisielle klimagassregnskapet: fossilfri oppvarming og maskinpark, biogass, gjødsellager og miljøvennlig gjødselspredning. I tillegg skal det arbeides videre med klimatilpasning og å bedre kunnskapsgrunnlaget.

- Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling styrkes med 10 mill. kroner.
- Tilskuddssatsen for levering av husdyrgjødsel til produksjon av biogass økes med 100 kroner per tonn. Rammen for tilskudd økes med 4 mill. kroner til 9 mill. kroner.
- Regionale miljøprogram styrkes med 23 mill. kroner. Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel og fangvekster skal prioriteres.
- Avsetningen til SMIL-ordningen økes med 5 mill. kroner. Midlene skal prioriteres til klimatilpasning,

herunder hydrotekniske tiltak der behovene er store.

- Nye erosjonsrisikokart innføres for søknadsomgangen 2021.
- Nasjonale tilretteleggingsmidler tilføres 3 mill. kroner for å gi støtte til opplegg for kursing av klimarådgivere.
- Det øremerkes 2 mill. kroner under Klima- og miljøprogrammet i 2020 til utredninger i regi av regnskapsgruppen for klimaavtalen.
- Jord innlemmes som tema i Klima- og miljøprogrammet.

1.3.5.3 DISTRIKT

- Avtalen øker distriktsprofilen ytterligere ved å styrke grunnlaget for den geografiske produksjonsfordelingen gjennom økte inntektsmuligheter for planteproduksjonene og ytterligere forsterkning av geografisk differensierte ordninger, blant annet distriktstilskudd til frukt og grønt.
- Satsene i Tilskudd til utmarksbeite økes tilsvarende 55 mill. kroner.
- Videre økes tilskuddene til innfrakt av slaktedyr, tilskudd til frakt av kraftfôr og kilometersatsen i Tilskudd til veterinære reiser.

1.3.5.4 GJENINNFØRER ORDINÆR OMSETNINGSORDNING FOR MELKEKVOTER

Etter at omsetningsordningen har vært suspendert i perioden med ekstraordinært oppkjøp, er partene enige om å gjeninnføre en ordinær omsetningsordning med virkning fra kvoteåret 2022 av hensyn til forutsigbarhet for produsentene. Følgende vilkår skal gjelde:

- Minimum 40 pst. av omsatt kvotemengde må selges til staten.
- Prisen ved salg til staten settes til 4 kroner per liter.
- Eventuelt salg av statlig kvote selges ut igjen i kvoteregionene.

Innholdet i avtalen er nærmere gjennomgått i kapittel 4 i proposisjonen.

1.4 Nærmere om satsinger og tiltak på viktige politikkområder

1.4.1 Grøntsektoren og oppfølging av grøntutvalgets rapport

Det vises til jordbruksoppgjøret 2019, der det ble enighet om å etablere en særskilt satsing på grøntsektoren med mål om å øke norskandelen og møte etterspørselen med mest mulig norskprodusert vare. Satsingen bestod av to elementer:

1. Forsterking av virkemidler fra FoU og rekruttering til produktutvikling og omsetning.
2. Etablering av et rådgivende utvalg bestående av aktører i verdikjeden, avtalepartene og virkemid-

delapparatet med mål om å legge fram en langsiktig plan for styrket innovasjon, vekst og økt norskandel for grøntproduksjoner.

Ved årets forenklete forhandlinger er partene enige om å følge opp satsingen på følgende måte:

1. Nasjonalt program for investeringer innenfor grøntproduksjonene: 120 mill. kroner av IBU-ordningen øremerkes til investeringer innen grøntproduksjonene. Midlene skal gå til investerings-, kompetanse- og produktutvikling og omfatter også småskalaprodusenter. Nye produsenter bør prioriteres ved markedsvekst.
2. Prosjekter: Det avsettes 2 mill. kroner fra ledige midler for 2020 til Nasjonale tilretteleggingsmidler som prioriteres til prosjekter innen grøntnæringen. Det prioriteres ytterligere 1 mill. kroner til formålet i 2021. Følgende prosjekter prioriteres:
 - Forprosjekt for å utvikle et prosjekt med mål og konkrete tiltak for å oppnå økt etterspørsel etter norsk frukt og grønt. Matmerk bør være involvert.
 - Forprosjekt i regi av produsentorganisasjonene og faglagene for å utvikle bærekraftstrategi og bærekraftkompetanse.
3. Prioritering av forskningsmidler og utredninger: Øremerkingen av forskningsmidlene til grøntformål på 10 mill. kroner videreføres. Mange norske potet- og grønnsakslager er gamle og har utdatert teknologi eller er for små. Partene er enige om at det over midlene avsatt til utredninger gjennomføres en utredning om status og behov innen lager og pakkeri. Det må særskilt ses på behov for modernisering, innovasjon og lagringsteknologi. Utredningen må peke på grøntnæringens samlede behov for tiltak på området for å øke lagringsevne og produkters levetid og vurdere hva som er en hensiktsmessig lager- og pakkeristruktur. Utredningen skal være ferdig til jordbruksoppgjøret 2021.
4. Forum for norsk grønt: Partene viser til grøntsektorens samarbeid i grøntutvalget og behovet for en sterkere samordning innad i sektoren om behov innen forskning og innovasjon. Partene anbefaler at næringsaktørene i grøntsektoren i løpet av 2020 oppretter et forum for norsk grønt. Forumet bør blant annet konkretisere utvalgets forslag knyttet til plantehelse, plantevern og sortsutprøving.
5. Det vises for øvrig til utvalgets anbefaling om å utnytte innkjøpskraften i offentlig sektor til kjøp av norske matprodukter. På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet utarbeider Digitaliseringsdirektoratet nå en handlingsplan for grønne og innovative offentlige anskaffelser. Et prioritert område i den kommende handlingsplanen er mat og matsvinn.

Det er ønskelig med innspill fra jordbruksnæringen i den videre prosessen.

6. Målprisene for frukt og grønt økes med 2 pst., målprisen for potet økes med 13 øre per kg.
7. Distriktstilskudd til frukt, bær og grønnsaker økes med 10 mill. kroner, inkl. potetproduksjon i Nord-Norge.
8. Arealtilskuddet til poteter økes med 21,7 mill. kroner.
9. Prisen for avrenspoteter økes fra 40 til 50 øre per kg, og bevilgningen til Tilskudd til potetsprit og potetstivelse økes med 3 mill. kroner.

1.4.2 Klima

I 2019 ble det inngått en intensjonsavtale mellom jordbruket og staten med mål om å redusere klimagassutslippene og øke opptak av karbon med 5 mill. tonn CO₂-ekvivalenter innen 2030. I årets forenklete forhandlinger er partene enige om å prioritere tiltak med klimavirkning. Partene er enige om en økt satsing på følgende tiltak som bokføres i det offisielle klimagassregnskapet: fossilfri oppvarming og maskinpark, biogass, utvidet gjødsellager og -dekke samt miljøvennlig gjødselspredning. I tillegg prioriterer partene å arbeide videre med å øke kunnskapsgrunnlaget innenfor klimaområdet.

1.4.2.1 REGIONALE MILJØPROGRAM

Partene er enige om at rammen for regionale miljøprogram (RMP) økes med 23 mill. kroner i 2021. Tiltaket miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel skal prioriteres. Dette er også et viktig tiltak for å følge opp forpliktelsen Norge har med hensyn til Gøteborgprotokollen. Videre skal tiltaket fangvekster prioriteres da dette, i tillegg til å begrense avrenning til vann, også bidrar til reduserte lystgassutslipp.

Erosjonsrisikokart er et viktig verktøy for å vurdere hvilke areal som er mest erosjonsutsatte, og for å velge rett tiltak på rett sted. Partene er derfor enige om at nye erosjonsrisikokart først skal innføres for søknadsomgangen/vekstsesongen 2021.

1.4.2.2 KLIMARÅDGIVNING

Partene er enige om at tilskudd til klimarådgivning skal implementeres som en del av Regionale miljøprogram fra vekstsesongen/søknadsomgangen 2021. Rådgivningen skal omfatte bondens arbeid med å redusere utslipp, øke opptak og klimatilpasning.

Partene er videre enige om å prioritere følgende ordninger under Landbrukets utviklingsfond:

1. Innenfor ordningen Nasjonale tilretteleggingsmidler kan det søkes om støtte til å utvikle et opplegg for opplæring og kursing av klimarådgivere.
2. Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket styrkes med 10

mill. kroner. Prosjekter som bidrar til å redusere fosfile utslipp på gårdsnivå, skal prioriteres.

3. Innenfor forskningsmidlene skal følgende forskningsprosjekt igangsettes nå: Fangvekster trekkes frem som et aktuelt klimatiltak. Tiltaket bokføres per nå ikke i klimagassregnskapet. Det er nødvendig med et forbedret kunnskapsgrunnlag når det gjelder fangvekstenes karbonlagringseffekt, virkning på lystgassutslipp, samt en vurdering av aktuelle arter og dyrkingsmetoder for norske forhold. Det skal gis en delrapportering fra dette arbeidet innen 15. mars 2021.
4. Investeringer i gjødsellager og kum med fast toppdekke prioriteres over IBU-midlene.
5. Avsetningen til SMIL økes med 5 mill. kroner for 2021, slik at den totale avsetningen blir 132 mill. kroner. Klimatilpasning, herunder særskilt hydrotekniske tiltak skal prioriteres der behovene er store, for eksempel i leirjordsområder med mye senking- og lukkingsanlegg.
6. Avsetningen til Klima- og miljøprogrammet økes med 6 mill. kroner til 28 mill. kroner fra 2021.

I Jordprogrammet som nylig ble ferdigstilt fra en arbeidsgruppe, anbefales det at jord innlemmes som et tema i Klima- og miljøprogrammet. Partene er enige om å følge opp denne anbefalingen. Prosjekter som kan bidra til økt karbonbinding i jord, herunder fangvekster og biokull, skal prioriteres innenfor dette området.

Regnskapsgruppen for klimaavtalen for jordbruket skal nedsettes så raskt som mulig. Det øremerkes 2 mill. kroner i 2020 til utredninger i regi av denne gruppen, blant annet for å følge opp anbefalingene fra Teknisk beregningsutvalg for klimatiltak i jordbruket.

7. Det er etablert et tilskudd som skal stimulere til at husdyrgjødsel blir levert til biogassanlegg. En arbeidsgruppe har gjort en vurdering av mulige innretninger av tilskuddet for å øke oppslutningen om ordningen. Blant de foreslåtte tiltakene er at tilskuddssatsen økes til et nivå som gjør husdyrgjødsel som substrat attraktivt og dermed bidrar til å redusere økonomiske barrierer for behandling av husdyrgjødsel i biogassanlegg.

Partene er enige om at tilskuddssatsen for levering av husdyrgjødsel til biogassproduksjon økes til 100 kroner per tonn husdyrgjødsel. Det er videre ventet at omfanget av leveranser og søknader om tilskudd øker. Partene er derfor enige om å øke rammen for tilskudd for levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg med 4 mill. kroner til 9 mill. kroner i 2021.

Tilskudd for levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg ble i sin tid etablert som pilotordning, men er nå å betrakte som en ordinær ordning. Ordningen

er et viktig bidrag til å skape forutsigbarhet for aktørene.

1.4.3 Landbrukets utviklingsfond

Ordningene under LUF omfatter virkemidler innenfor næringsutviklings- og miljøtiltak, herunder bl.a. tilskuddsordninger, utviklingsprogram og prosjekter.

LUF tilføres 9,5 mill. kroner i 2020 gjennom omdisponering av midler i 2020, jf. tabell 4.2 i proposisjonen. Partene er videre enige om at bevilgningen til fondet økes med 45 mill. kroner og settes til 1 295,6 mill. kroner.

I 2020 svekkes fondets likviditet med 254 mill. kroner. Prognosen for 2021 viser at fondets egenkapital og likviditet svekkes ytterligere. Kapitalsituasjonen og likviditetsutviklingen for LUF må holdes under oppsyn.

1.4.3.1 TILSKUDDSRAMME FOR LUF

Tabell 4.3 i proposisjonen viser tilskuddsrammen for LUF i 2021 samt endring i tilskuddsramme fra 2020 til 2021. Tilskuddsrammen for fondet foreslås satt til 1 733 mill. kroner inkl. utbetaling til rentestøtte.

Tilskuddsnivået for de fleste ordningene videreføres på samme nivå som for 2020, med unntak av midler til investering og bedriftsutvikling (IBU-ordningen), Nasjonale tilretteleggingsmidler, Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket, Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL), Klima- og miljøprogrammet og biogassordningen.

Avsetningen på 2 mill. kroner til nasjonalt rekrutteringsprosjekt som ble gjort for 2020, var et engangsbelep og videreføres ikke i 2021. Midler avsatt i 2020 kan også benyttes i 2021 til prosjektet. Når det gjelder avsetningen til Klimasmart Landbruk på 8 mill. kroner til ferdigstilling av klimakalkulatoren, er dette også en bevilgning som ikke foreslås videreført i 2021. Prosjektet kan disponere eventuelle udisponerte midler fra 2020 til formålet også i 2021.

Det gjøres følgende justeringer sammenlignet med 2020, jf. Prop. 120 S (2018–2019) Jordbruksoppgjøret 2019:

Midler til investering og bedriftsutvikling (IBU-ordningen)

Avtalepartene er enige om å øke avsetningen med 30 mill. kroner til 664,5 mill. kroner. Investeringer i gjødsellager og tak på kum prioriteres. 120 mill. kroner av avsetningen øremerkes til Nasjonalt program for investeringer i grøntsektoren. Midlene skal gå til investerings-, kompetanse- og produktutvikling for produsenter i grøntnæringen. Nye produsenter bør prioriteres ved markedsvekst.

Nasjonale tilretteleggingsmidler

Dagens avsetning på 8 mill. kroner foreslås videreført. Det avsettes 5 mill. kroner til utviklingsprosjekter innenfor grøntsektoren og klimaområdet, jf. særskilt omtale av dette i kapittel 4.1 og 4.2 i proposisjonen.

Forskning og utvikling

Dagens avsetning på 82 mill. kroner videreføres. 10 mill. kroner av avsetningen øremerkes grøntformål. Det vises ellers til særskilt omtale av føringer for forsknings- og utredningsprosjekter i kapittel 4.1 og 4.2 i proposisjonen. I tråd med disse føringene skal det avsettes midler til et forskningsprosjekt på fangvekster. Avtalepartene er videre enige om at det avsettes midler til en utredning knyttet til status og behov innen lager og pakkeri i grøntnæringen. Omfanget av utredninger videreføres på om lag samme nivå som i fjor.

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping

Dagens avsetning på 92 mill. kroner videreføres. Avtalepartene er enige om at omdisponeringer knyttet til koronapandemien vurderes videreført i 2021.

Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket

Avtalepartene er enige om å øke tilskuddsrammen med 10 mill. kroner. Utslippsreducerende investeringer prioriteres, jf. kapittel 4.2 i proposisjonen.

Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)

Partene er enige om å øke avsetningen til SMIL med 5 mill. kroner for 2021, slik at den totale avsetningen blir 132 mill. kroner. Klimatilpasning, herunder særskilt hydrotekniske tiltak, skal prioriteres, jf. omtale i kapittel 4.2 i proposisjonen.

Klima- og miljøprogrammet

Partene er enige om at avsetningen til Klima- og miljøprogrammet økes med 6 mill. kroner til 28 mill. kroner fra 2021. Jord innlemmes som tema i programmet, blant annet som en oppfølging av Jordprogrammet. Det øremerkes midler til utredninger i regi av regnskapsgruppen for klimaavtalen for jordbruket, jf. omtale i kapittel 4.2 i proposisjonen.

Biogass

Partene er enige om at tilskuddssatsen for levering av husdyrgjødsel til biogassproduksjon økes til 100 kroner per tonn husdyrgjødsel. Rammen til tilskudd for levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg økes med 4 mill. kroner til 9 mill. kroner i 2021. Tilskudd for levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg ble i sin tid etablert som pilotordning, men er nå å betrakte som en or-

dinær ordning. Se nærmere omtale i kapittel 4.2 i proposisjonen.

1.4.4 Distrikt

Satsene i Tilskudd til utmarksbeite foreslås økt med 55 mill. kroner. Videre økes tilskuddene til innfrakt av slaktedyr, tilskudd til frakt av kraftfôr og kilometersatsen i Tilskudd til veterinære reiser.

1.4.5 Korn, mel og kraftfôr

Fordelingen av målpriser forsterker signalet om at det er rom for en økning av norsk korn, særlig mathvete. Fordelingen av målprisene på korn går frem av vedlegg 1. Økningen i målprisene for førkorn må fastsettes gjennom avveier mellom lønnsomhet i førkornproduksjonen og hensynet til kostnader i husdyrholdet. På samme måte avveies økningen i pris på matkorn mot økte kostnader for bakerbransjen. Prisnedskrivningstilskuddet til norsk korn økes slik at prisen på norsk råvare til kraftfôr holdes uendret. Matkorntilskuddet økes med 8,7 mill. kroner slik at prisen på korn til matmel holdes uendret. Videre økes arealtilskuddet for korn for å stimulere til økt kornareal, og frakttilskuddet til kraftfôr økes med 8 mill. kroner.

I jordbruksoppkjøret 2018 ble det vedtatt å prioritere tørke- og lageranlegg for korn innenfor IBU-midlene for 2019. Prioriteringen ble videreført for 2020, og videreføres også for 2021.

1.4.6 Melk

Melkeproduksjonen er avgjørende for målsettingen om landbruk i hele landet. Lønnsomheten i produksjonen har vært god, men den blir utfordret av at produksjonen av Jarlsbergost flyttes til Irland, og økende import av melkeprodukter. Etterspørselen etter melkekvoter er fortsatt høy, og det investeres mye i næringen, spesielt pga. kravet om løsdriiftsfjøs fra 2034.

Målprisene på melk holdes uendret. For melk prioriterer partene konkurransekraft mot import for å opprettholde volum i norsk melkeproduksjon. Satsene i prisutjevningsordningen for melk justeres slik at gjennomsnittlig råvarepris for melk reduseres med 5–6 øre per liter. Det betyr lavere pris ut mot forbrukermarkedet, men uendret pris til bonden.

I tillegg økes satsene for flere tilskudd, blant annet driftstilskudd til ku- og geitemelkproduksjon, husdyrtilskuddet og utmarksbeitetilskuddet. Endringene framgår av vedlegg 1 i proposisjonen.

1.4.6.1 NEDSKALERING AV MELKEPRODUKSJONEN

Fjerningen av eksportsubsidiene som følge av WTO-avtalen fra 2015 innebar at eksportsubsidiene til eksport av bl.a. Jarlsbergost blir avvirket fra 1. juli 2020, og den norske melkeproduksjonen nedskaleres. I jordbruksoppkjøret 2019 ble partene enige om å gjennom-

føre en prosess høsten 2019 for å utarbeide et opplegg for nedskaleringen. Den 19. oktober 2019 ble staten og Norges Bondelag enige å gjennomføre nedskaleringen ved bruk av forholdstallet på disponibel kvote og oppkjøp av melkekvoter med geografisk differensierte priser. Partene var videre enige om at det ekstraordinære oppkjøpet skulle finansieres over omsetningsavgiften for melk og en statlig medfinansiering på inntil 200 mill. kroner. Den gjeldende ordningen for kjøp og salg av melkekvoter ble samtidig suspendert. I perioden 2. januar 2020–31. mars 2020 kjøpte staten opp i underkant av 40 mill. liter kvote, som tas ut av markedet fra 1. januar 2021. Avtalen mellom staten og Norges Bondelag ligger som vedlegg 5 i proposisjonen.

Som følge av enigheten om en oppkjøpsordning ble omsetningsavgiften for melk økt til 22 øre fra 1. juli 2019 og 30 øre fra 1. januar 2020. Det er ventet at omsetningsavgiften vil settes ned fra 1. januar 2021 som følge av at den ekstraordinære oppkjøpsrunden er avsluttet.

1.4.6.2 GJENINNFØRING AV ORDINÆR OMSETNINGSORDNING FOR MELK

I avtalen om nedskalering av melkeproduksjonen mellom staten og Norges Bondelag heter det i punkt 4 at «Etter at partene har gjort en vurdering av statlig andel og pris, innføres ordinær omsetningsordning for melkekvoter med virkning fra kvoteåret 2022». Partene i jordbruksoppjøret er enige om at dette følges opp. Søknadsfrist for den ordinære omsetningsrunden vil være 1. august 2021. Partene er videre enige om at:

- Andelen av kvote som må bli solgt til staten, økes fra minimum 20 pst. til minimum 40 pst. av omsatt kvotemengde.
- Prisen på salg av kvote til staten økes fra kr 2,50 per liter til kr 4,00 per liter.
- Eventuelt salg av statlig kvote selges ut igjen i kvoteregionene.

Endringene gjelder både ku- og geitemelkkvoter.

1.4.6.3 INNDRAGNING AV GEITEMELKKVOTE SOLGT TIL STATEN I OMSETNINGSRUNDEN 2021

Som følge av overproduksjon av geitemelk vil ikke kvote som selges gjennom den statlige ordningen i 2021, bli videresolgt. Som fastsatt i jordbruksavtalen finansieres inndragningen over omsetningsavgiften for melk.

1.4.7 *Kjøtt og egg*

I flere av de siste årene har det vært store overskudd av svin, sau/lam og egg, og det er nå nær markedssdekning med norsk storfekjøtt. Forbrukstrender går i retning av mindre kjøttinntak i kostholdet og kan bidra til redusert produksjons- og salgsvolum for norsk husdyrbruk.

Med grunnlag i de ovennevnte momentene er partene enige om at det samlet kun bør gjennomføres en relativt begrenset økning av satsene i eksisterende tilskuddsordninger rettet mot kjøttproduksjon.

Økningen i satser og bevilgning til tilskudd husdyr for melkekyr og driftstilskudd til melkeproduksjon bidrar til kjøttproduksjon på storfe av melkerase. Satsene for driftstilskudd til spesialisert kjøttfeproduksjon økes.

For å bidra til bruk av utmarksbeiteressursene økes satsene per storfe og småfe i tilskuddsordningen for dyr på utmarksbeite.

På grunn av en vanskelig markedssituasjon har målprisen for svinekjøtt vært uendret over flere år. Fordi markedssituasjonen for svinekjøtt har blitt noe bedre i 2020, og med grunnlag i kostnadsutviklingen for produksjonen i de senere år, økes målprisen for gris med 1,46 kroner per kg.

For fjørfeholdet økes satsene i tilskudd husdyr for verpehøns og rugeeggproduksjon.

Satsendringene framgår av vedlegg 1 i proposisjonen.

1.4.7.1 FRAKTTILSKUDD SLAKTEDYR

For å styrke frakttilskuddet for inntransport av husdyr fra bonde til slakteri foreslås øket bevilgning til ordningen med 12 mill. kroner. Økningen bidrar til å kompensere for kostnadsutviklingen i transportsektoren, inkl. de økte fraktkostnadene pga. avvikling av dispensasjonsadgangen fra regelverket for kjøre- og hviletid for innenlands slaktedyrtransport.

Avtalepartene ba ved jordbruksoppjøret i 2019 Landbruksdirektoratet om å legge fram en rapport før årets jordbruksforhandlinger med evaluering av tilskudd til frakt av slaktedyr. Direktoratet har i rapport nr. 17/2020 gitt flere anbefalinger om mulige endringer av tilskuddsordningen.

Med grunnlag i rapporten er partene enige om at anleggsstrukturen for store slakterier som legges til grunn for beregningen av tilskuddet, kun skal endres hvert femte år.

1.4.8 *Velferdsordninger*

Gode velferdsordninger i landbruket er viktig for å bidra til rekruttering og landbruk over hele landet. Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid bidrar til finansiering av leid arbeidshjelp og på den måten til at husdyrprodusenter kan ta ferie og få ordnet fritid. Satsene per dyr økes med 2,8 pst., og taket for tilskudd per foretak økes med 2 400 kroner til 85 800 kroner per år.

Tilskudd til avløsning ved sykdom, fødsel mv. er viktig for jordbruket gjennom å finansiere arbeidshjelp når brukerne pga. sykdom, svangerskap eller andre grunner ikke kan ta del i driften. Ved jordbruksoppjøret i 2019 ba partene Landbruksdirektoratet om å evaluere avløsertilskudd ved sykdom hos barn. For foreldre med barn

som er kronisk syke eller har nedsatt funksjonsevne, økes antall avløserdager det kan gis tilskudd for per år i samsvar med forslag i direktoratets rapport nr. 15/2020. Antall avløserdager økes fra 20 til 30 dager per forelder og år, for aleneforeldre til 60 dager per år. Endringen av regelverket innebærer en bevilgningsøkning på 0,2 mill. kroner.

Etter forskrift om tidligpensjon for jordbrukere skal ordningen bidra til å lette generasjonsoverganger i jordbruket for de som har hatt hoveddelen av sine inntekter fra jordbruk/gartneri og skogbruk. Satsene økes med 5 200 og 8 320 kroner for henholdsvis enbruger- og tobrukerpensjon.

Tilskudd til sykepengeordningen i jordbruket skal finansiere merutbetalingen av sykepenger til jordbrukere fordi de ikke mottar sykepenger som selvstendig næringsdrivende, men på nivå med lønnsinntakere. Bevilgningen til ordningen foreslås økt med 5,2 mill. kroner for å finansiere prognosert økt forbruk over tilskuddsordningen.

1.4.9 Andre politikkområder

1.4.9.1 UTVIDELSE AV ORDNINGEN MED ERSTATNING FOR AVLINGSSVIKT I 2020 SOM FØLGE AV MANGEL PÅ ARBEIDSKRAFT

I produksjonssesongen 2020 har det oppstått en ny situasjon med risiko for svikt i planteproduksjonen som følge av nasjonale og internasjonale tiltak mot spredning av koronaviruset. Innenfor norsk frukt-, bær- og grøntproduksjon med betydelig behov for manuell arbeidskraft i innhøstingssesongen har næringen basert mye av denne arbeidskraften på personer som kommer til Norge fra Asia, Polen og Baltikum i den perioden sesongen varer. Med de restriksjoner som ble innført i mange land over hele verden knyttet til å krysse landegrensener, oppstod en situasjon i forkant av sesongen 2020 der mange ikke hadde noen løsning på hvordan behovet for arbeidskraft kunne løses.

En samlet næringskomité anmodet regjeringen om å finne løsninger som kunne bidra til at nasjonal produksjon ble opprettholdt gjennom risikoreducerende tiltak. Blant flere andre tiltak som skulle lette muligheten for norsk arbeidskraft i en situasjon med rekordstor arbeidsledighet og svært mange permitterte, samt gjøre det enklere å få inn sesongarbeidere fra EØS-land, tilbød regjeringen også å gjøre endringer i ordningen med erstatning for klimabetinget avlingsskade.

Partene signerte en protokoll den 20. april som åpnet for at redusert salgsproduksjon som følge av mangel på manuell arbeidskraft knyttet til restriksjoner mot spredning av viruset ble tatt inn som et midlertidig vilkår for sesongen 2020, jf. vedlegg 4 i proposisjonen. Vilåret gjelder vekstgruppene poteter, frukt, bær og grønnsaker inkludert veksthusproduksjon. I tillegg ble

taket for utbetaling for disse vekstgruppene økt fra 750 000 kroner til 2 000 000 kroner.

Søknadene om erstatning etter denne ordningen må fremmes innen 1. november, mens saksbehandling og utbetalingene vil fordele seg mellom 2020 og 2021. Det er derfor foreslått en økt bevilgning til ordningen som følge av dette med 1,5 mill. kroner i 2020. For 2021 er det lagt til grunn en økt bevilgning på 3,5 mill. kroner.

1.4.9.2 BRUK AV NORSKE FØRRESSURSER

Som kunnskapsgrunnlag for forhandlingene i 2021 er partene enige om at Landbruksdirektoratet får i oppdrag å vurdere forbedring av virkemidlene over jordbruksavtalen med sikte på økt norsk førproduksjon. Utredningen skal vurdere:

- Virkemidler for bedre grovførkvalitet og mer klimavennlig føring, jf. bl.a. prosjektet Grovfør 2020.
- Virkemidler for økt norsk produksjon av proteinvekster og avveining mot bruk av arealer egnet for korn og plantevekster til mat.
- Virkemidler for produksjonsmåter som baserer seg på norske ressurser, beiting og utmark.

Det skal opprettes referansegrupper med deltakelse fra avtalepartene og relevante fagmiljøer. Det kan benyttes midler fra post 21 Spesielle driftsutgifter til å finansiere nødvendige utredninger for å gjennomføre arbeidet.

1.4.9.3 TILSKUDD TIL VETERINÆRE REISER

Som et bidrag til å styrke distriktsprofilen i virkemidlene over jordbruksavtalen foreslås en økning i kilometersatsen i Tilskudd til veterinære reiser med 1,50 kroner per kilometer ved bruk av eget fremkomstmidde. Ny sats for ordningen i 2021 blir 13,57 kroner per kilometer.

Med bakgrunn i utfordringer knyttet til koronapandemien var partene 20. april 2020 enige om en endring i jordbruksavtalens bestemmelser om veterinære reiser, jf. vedlegg 4 i proposisjonen. I protokollen punkt 2 heter det at:

«Med bakgrunn i utfordringer knyttet til koronapandemien er partene enige om å utvide tilskuddstaket for andre kostnader per reise ved bruk av leid skyssbåt i sats for tilskudd til veterinærreiser. I tilfeller der det er nødvendig å bruke beredskapsfartøy og dette medfører ekstraordinære kostnader pga. koronapandemien fastsettes maksimalt tilskudd til kr 15 000.»

Endringen gjelder for søknader knyttet til koronapandemien, dvs. som kom til behandling fra og med 20. april inneværende år.

1.4.9.4 TILSKUDD TIL RÅVAREPRISORDNINGEN

RÅK-ordningen skal utjevne forskjellene i råvarekostnader ved handel med bearbejdede jordbruksvarer innenfor EØS-området. Det gis kompensasjon både for norskproduserte ferdigvarer som blir omsatt i Norge (PNS), og til og med 2020 også for bearbejdede norske landbruksvarer som blir eksportert. «RÅK-industrien» er en betydelig avtaker av råvarer fra jordbruket, og det er viktig at bevilgningene over ordningen blir tilpasset engrosprisene på norskproduserte jordbruksvarer. Bevilgningsbehovet til ordningen vil også være påvirket av verdensmarkedsprisen og valutakurser.

Med grunnlag i prognosert bevilgningsbehov og målprisøkningen for poteter er partene enige om et bevilgningsbehov på 200,75 mill. kroner for RÅK-ordningen i 2021.

1.5 Oversikt over postene på kap. 1150 og 4150

Jordbruksoppgjøret 2020 dreier seg i hovedsak om budsjettmessige endringer for budsjettåret 2021. Landbruksdirektoratet utarbejder prognoser for forbruket i 2020 på de enkelte ordninger med utgangspunkt i gjeldende satser og regelverk. På bakgrunn av dette fremmes det nye bevilgningsforslag for Stortinget som innebærer endringer og omdisponeringer innenfor gjeldende budsjett, og som tilpasser bevilgningene til det faktiske behov. Bevilgningsforslagene tar også hensyn til overførte bevilgninger fra året før på de overførbare postene.

Forbruksprognosen på de overførbare postene i 2020 viser et underforbruk på 47,370 mill. kroner sammenlignet med vedtatt budsjett for 2020, jf. tabell 5.2 i proposisjonen.

Summen av udisponerte, overførte midler fra 2019 og innsparinger innenfor budsjettet i 2020 blir etter dette 93,4 mill. kroner. Dette er midler som kan omdisponeres innenfor rammen av uendret budsjett i 2020.

I jordbruksavtalen er partene enige om en økning i kornprisene fra 1. juli 2020. For matkorn er det foreslått en gjennomsnittlig økning på 17 øre/kg, og for førkorn ca. 11 øre per kg. For å regulere engrosprisene på råvarer til kraftfôr og matmel er partene enige om å øke prisnedskrivningen av norsk korn slik at økningene i målprisene ikke bidrar til økte råvarekostnader til kraftfôr og matmel. Disse justeringene gjennomføres derfor fra 1. juli 2020. Dette innebærer at bevilgningsbehovet på post 73 øker med 82,4 mill. kroner i 2020.

I kapittel 1.2 i proposisjonen omtales protokollen av 20. april 2020, der partene var enige om å utvide den eksisterende erstatningsordningen for avlingsskade med en midlertidig bestemmelse for 2020 som omfatter avlingssvikt som følge av mangel på arbeidskraft. Som følge av dette er bevilgningen til post 71 foreslått økt med 1,5 mill. kroner i 2020. Protokollen følger som vedlegg 4 i proposisjonen.

Det resterende disponible beløp på 9,55 mill. kroner i 2020 foreslås bevilget til post 50, Landbrukets utviklingsfond. Av dette har partene satt av følgende disponeringer:

- 2 mill. kroner til Klima- og miljøprogrammet for utredninger i regi av regnskapsgruppen for klimaavtalen.
- 5 mill. kroner til Nasjonale tilretteleggingsmidler, hvorav 2 mill. kroner benyttes til utredninger i grøntsektoren og 3 mill. kroner til kompetansetil-tak i landbruket for utvikling av kurs for klimaråd-givning.

De budsjettmessige konsekvenser i 2021 av dette jordbruksoppgjøret vil bli fremmet for Stortinget i Landbruks- og matdepartementets Prop. 1 S (2020–2021). I tabell 5.4 i proposisjonen vises det justerte bevilgningsbehov som følge av endringene som foreslås i dette jordbruksoppgjøret. Endringer som skyldes konsekvensjusteringer eller justerte volumprognoser på overslagsbevilgningene, er ikke innarbeidet.

1.6 Evaluering av offentlige tiltak tørkesommeren 2018

Avlingsåret 2018 ble helt spesielt med omfattende avlingsskader over store deler av Sør-Norge, først og fremst som følge av en helt uvanlig vekstsesong med varmt vær og lite nedbør. Det ble iverksatt en rekke tiltak med formål om å sikre den nasjonale matproduksjonen både på lang og kort sikt. Det dreide seg særlig om tiltak rettet mot å skaffe nok fôr til de grovfôrbaserte produksjonene, men også sikring av videre produksjon gjennom økonomisk støtte til produsenter som opplevde stor inntektssvikt som følge av de lave avlingene.

Det generelle bildet av hvordan det faktisk gikk etter tørkesommeren 2018, er at næringen kom igjennom denne perioden rimelig bra, jf. kapittel 6 i proposisjonen. Det opplyses at ingen av de store negative konsekvensene som ble varslet, kan registreres i ettertid:

- Av konkurser i jordbruk, skogbruk og fiske har SSB registrert 64 i 2018 og 58 i 2019, mens gjennomsnittet av 10-årsperioden 2008–2017 er 70.
- Det ble registrert noe økt slaktning av ku og sau en periode høsten 2018, men sett over tid har produksjonspotensialet blitt opprettholdt.
- Melkeproduksjonen ble høyere enn forventet og 27 mill. liter høyere i 2018 enn i 2017. Vurderingen i ettertid er at det ikke var behov for en så stor oppjustering av forholdstallet for melkekvotene.
- Kornproduksjonen ble ned mot halvparten av et normalår og førte til en klart redusert selvforsyningsgrad både i 2018 og 2019.
- Kornarealet i 2019 ble trolig noe lavere enn det kunne vært som følge av at mange valgte å sikre nok grovförtilgang og bygge opp et visst lager.

I jordbruksoppgjøret 2019 var partene enige om å foreta en gjennomgang av avlingsskadeordningen basert på erfaringene fra 2018 etter at Landbruksdirektoratet har gjennomført sin evaluering. Midlertidige regler og praksis som ble gjennomført i skadeåret 2018 for erstatningsordningen ved klimabetingede skader i planteproduksjon, ble ikke videreført.

I jordbruksoppgjøret 2020 er partene enige om at det skal nedsettes en partssammensatt arbeidsgruppe som skal vurdere flere sider ved den gjeldende ordningen med erstatning ved klimabetinget avlingsskade og eventuelt komme med forslag til endringer i regelverket, jf. kapittel 6.5 i proposisjonen.

2. Komiteens merknader

2.1 Komiteens generelle merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsunn Lyngedal, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Guro Angell Gimse, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Charter Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Katrine Boel Gregussen, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, vil gi honnør til staten, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag for å ha landet jordbruksoppgjøret i en situasjon hvor Norge og verden stod overfor en pandemi. Situasjonen i Norge beskrives som den største økonomiske krisen siden andre verdenskrig. Komiteen viser til at over 400 000 var arbeidsledige på tidspunktet for forhandlingene, og at store deler av næringslivet har hatt vanskeligheter med likviditet og soliditet. Komiteen har merket seg at produksjonen av norske matvarer har økt under covid-19-pandemien, og vil påskjønne den store innsatsen bonden og resten av verdikjeden for mat har utvist i denne situasjonen.

Komiteen mener at i denne situasjonen, med betydelig usikkerhet i store deler av norsk næringsliv, er det viktig og bra at partene har kommet til enighet om en jordbruksavtale også i år. Det gir forutsigbarhet og trygge rammer for norsk matproduksjon i en ellers krevende og usikker tid for landet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, merker seg at store deler av jordbruket på mange måter er relativt lite berørt av krisen, med unntak for noen tilleggsnæringer med omsetningssvikt – særlig dem som har levert til hotell-, restaurant- og cateringmarkedet (Horeca) – og grøntnæringens utfordringer med tilgang på sesongar-

beidskraft, samt økte kostnader på importerte innsatsfaktorer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merket seg innspillet fra Småbrukarlaget under den åpne høringen i komiteen, om at færre og større bruk gjør oss mer sårbare i krisetider. Disse medlemmer deler denne bekymringen og ser det som viktig å stanse strukturutviklingen og sentraliseringen som følger av dette i landbruket, samtidig som vi må styrke norsk matproduksjon basert på norske ressurser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til merknadene fra medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti om strukturutviklingen i landbruket. Norsk matproduksjon er styrket under denne regjeringen. De siste årene er strukturprofilen og økonomien for små og mellomstore bruk styrket, og distriktstilskudd og beitetilskudd økt, noe som bedrer forholdene for mange mindre bruk i distriktene. Selvforsyningsgraden som gikk ned under de rød-grønne, har gått opp, og antall gårdsbruk som legges ned, har også blitt redusert. Denne regjeringens politikk legger til rette for et landbruk over hele landet, noe som styrker beredskapen. Flertallet påpeker at pandemien viste at hele produksjonskjeden i landbruket fungerte godt for å kunne levere norsk mat til forbrukerne når etterspørselen økte.

Komiteen viser til at det ble gjennomført forenklede forhandlinger da det ikke var mulig å gjennomføre en ordinær forhandlingsprosess. Lønnsoppjøret var utsatt til høsten, og det forelå heller ikke grunnlagsdokumenter fra budsjettnemnda. Komiteen støtter vurderingen om å gjennomføre en forenklet forhandling for å få på plass forutsigbarhet for jordbruket og målpriser. Komiteen har også merket seg at inntekts- og kostnadsutviklingen samt måloppnåelsen i forhold til målsettingene for jordbrukspolitikken vil vurderes ved ordinære forhandlinger i 2021. Komiteen har merket seg at avtalepartene har fordelt en økning i bevilgningen til jordbruksavtalen på 350 mill. kroner i 2021 (kap. 1150). Midlene disponeres særlig til pris- og direktetilskudd, og fordelt for å styrke det økonomiske grunnlaget for matproduksjonen, spesielt korn, potet, grønt, og for å ivareta klima- og distriktshensyn.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at årets forhandlinger omfattet et begrenset antall temaer, og at det ikke ble innført nye ordninger. Blant annet ble det ikke forhand-

let om strukturrep. Disse medlemmer viser i den forbindelse til merknad fra innstillingen til fjorårets jordbruksavtale (jf. Innst. 414 S (2018–2019)):

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser det som uheldig at avtalen ikke endrer på de store strukturrepene som ble tatt i jordbruksavtalen i 2014. Disse medlemmer mener endringene fra 2014 bør reverseres, og at dette bør gjøres på en måte som sikrer forutsigbarheten for dem som har investert i tillit til disse rammevilkårene.»

Disse medlemmer viser til at bondens inntekt nå er tilbake på 2015-nivå. Årets grunnlagsmateriale viser at vederlag til arbeid og egenkapital for et årsverk i jordbruket var 353 000 kroner i 2019. Disse medlemmer viser til at gjennomsnittlig lønnsinntekt i Norge var 575 000 kroner i 2019. Dette innebærer en inntektsforskjell på 220 000 kroner. Disse medlemmer vil påpeke at en slik forskjell er stikk i strid med Stortingets mål om å redusere inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet (jf. Innst. 251 S (2016–2017)).

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig med en landbrukspolitikk som bidrar til inntektsmuligheter som sikrer både rekruttering til landbruket og at produksjonen opprettholdes. Årets jordbruksforhandlinger ble gjennomført uten tradisjonelle beregninger om bl.a. inntektsutvikling. Flertallet vil likevel påpeke at koronasituasjonen, med noen reduserte kostnader og økt etterspørsel, sammen med oppgjøret kan ha bidratt til en inntektsutjevning mellom jordbruket og andre grupper.

2.2 Miljø og klima

Komiteen har merket seg jordbruksavtalens vektlegging av klima og miljø og viser til avtale inngått mellom regjeringen og landbruket i juni 2019 med mål om å kutte 5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Komiteen er fornøyd med at jordbruksoppgjøret følger opp klimaavtalen. Komiteen ser det som positivt at det legges til rette for å kunne utnytte husdyrgjødsel til produksjon av biogass, og merker seg at tilskuddssatsen for levering av husdyrgjødsel økes til 100 kroner per tonn husdyrgjødsel. Videre har komiteen merket seg økningen i SMIL-midler med 5 mill. kroner, avsetning til klima- og miljøprogrammet som økes med 6 mill. kroner, muligheten til å søke støtte til opplæring av klimarådgivere, satsing på forskning på fangvekster, styrking av verdiskapningsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling med 10 mill. kroner. Komiteen påpeker at rekken av satsinger på klima og miljø viser at vi har et landbruk som tar utfordringene på alvor.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at bl.a. Bondelaget under komiteens åpne høring var opptatt av at det må etableres virkemidler for å bidra til at klimaforpliktelsene i henhold til klimaavtalen mellom regjeringen og landbrukets organisasjoner kan gjennomføres i tråd med den inngåtte klimaplanen, og uten at matproduksjonen reduseres, men ved at produksjonen kan forbedres. Disse medlemmer støtter dette synspunktet.

2.3 Grøntsektoren

Komiteen viser til satsingen i jordbruksoppgjøret i 2019, der det ble enighet om å øke norskandelen av produksjonen. Komiteen påpeker at det er positivt at jordbruksoppgjøret i 2020 følger opp satsingen, og viser til at målprisen for frukt, korn og grønt er økt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merket seg at covid-19-pandemien har vist hvor sårbart jordbruket er når det gjelder tilgang på arbeidskraft, spesielt innenfor frukt- og grøntsektoren. Dette viser at det er nødvendig å jobbe videre med rekruttering for å sikre realkunnskap om jordbruk og dyrhold. Dersom beredskapen og tryggheten for mat skal være reell, må matproduksjonen også kunne utføres av folk som bor her i landet, og til akseptable lønns- og arbeidsvilkår.

2.4 Styrking av kornøkonomien

Komiteen merker seg at avtalen innebærer økte målpriser for korn, og at mathvete får den største økningen. Komiteen mener det er klokt å legge til rette for økt norsk produksjon av matkorn, slik det også ble gjort i jordbruksavtalen som ble inngått i 2019. Korn er en av de produksjonene med markedsmuligheter, og økt norsk kornproduksjon bidrar til å øke selvforsyningsgraden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til behandlingen av Meld. St. 11 (2016–2017) Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon, jf. Innst. 251 S (2016–2017), hvor en samlet komité påpekte betydningen av at arealer som er egnet for korn, skal utnyttes til dette:

«Komiteen viser til at kanaliseringspolitikken innebærer at norsk landbruk har en geografisk arbeidsdeling som gjør at det i størst mulig grad produseres korn på arealer egnet for dette, og at den grovførbaserte husdyrproduksjonen lokaliseres i områdene med gras- og beitearealer. Denne arbeidsdelingen er avgjørende for å sikre en høyest mulig samlet produksjon ut fra de norske arealene.»

Disse medlemmer viser til at kornarealet har minket i alle landets fylker de siste årene. Kornarealet har blitt redusert også i fylkene med best forutsetninger for kornproduksjon, samtidig som produksjonen av gras har økt i disse fylkene. Dette er motsatt utvikling av det en samlet næringskomité har vektlagt som viktige føringer for arbeidsdelingen i det norske jordbruket. Disse medlemmer ser det derfor som viktig med virkningsfulle tiltak som styrker kornøkonomien og norsk kornproduksjon de neste årene.

Disse medlemmer viser til tall fra Norske Fellekjøp som viser at vederlaget til arbeid og kapital for korn har en negativ utvikling sammenlignet med gjennomsnittet for jordbruket. Disse medlemmer viser samtidig til at grasarealene på Vestlandet og i Nord-Norge er reduserte. Mindre kornareal i hele landet og mindre grasareal i Nord-Norge og Vestlandet beskriver en utvikling som er motsatt av den en samlet næringskomité ble enige om i behandlingen av jordbruksmeldingen:

«Det er avgjørende for å øke matproduksjonen på norske ressurser at vi greier å utnytte mest mulig av grasarealene til produksjon av mat.»

Disse medlemmer viser til at kornarealet må øke de neste årene dersom Stortingets mål for jordbrukspolitikken skal nås. Det trengs raske tiltak for å opprettholde og forsterke produksjonen på grasarealer blant annet på Vestlandet og i Nord-Norge. Covid-19-pandemien har vist at beredskapen i Norge er for svak, og at selvforsyningen må forsterkes. Skal selvforsyningen være på et akseptabelt nivå og beredskapen kunne bli bedre, må matjorda, som er en knapp ressurs i Norge, brukes i hele landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at kanaliseringspolitikken er et viktig virkemiddel for å stimulere til et levende og aktivt landbruk i hele landet og best mulig forvaltning av ressursene. Flertallet er tilfreds med at denne regjeringen derfor har styrket kanaliseringspolitikken med blant annet å styrke kornøkonomien i jordbruksoppjøret flere år på råd. Denne regjeringen har også fjernet tilskudd til grasproduksjon i kornområdene. Flertallet viser også til at under den rød-grønne regjeringen gikk antallet dekar korn betydelig tilbake i for eksempel Østfold og Akershus, samtidig som antallet dekar eng økte betydelig. Flertallet er tilfreds med at denne regjeringen har forsterket kanaliseringspolitikken slik at den negative utviklingen fra de rød-grønne langt på vei har stoppet opp.

2.5 Bruk av norske fôrressurser og beredskap

Komiteen merker seg omtalen i jordbruksoppjøret om utvikling av norskandel i fôrproduksjon, og viser til at det skal legges frem en utredning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er opptatt av at norsk jordbruk skal produsere det forbrukerne etterspør og som det er naturlig å produsere i Norge. Enkelte produkter og innsatsfaktorer vil vi være avhengig av å importere. Det kan ikke utelukkes at det oppstår situasjoner som gjør at vi må endre på kosthold og produksjon, men dette er ikke et sannsynlig scenario i kjent framtid. Det viktigste beredskapstiltaket vil være å opprettholde produksjonsgrunnlaget og produksjon helt i tråd med denne regjeringens politikk på landbruksområdet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti påpeker at krisen i den globale økonomien som har oppstått etter utbruddet av covid-19-pandemien, har synliggjort hvor sårbart norsk jordbruk og matforsyning er med avhengighet av nærmere 20 000 utenlandske sesongarbeidere og importert kraftfôrråvare. Disse medlemmer mener at neste års jordbruksavtale må innebære en betydelig styrking av norsk matsikkerhet og selvforsyning. Det innebærer at flere nordmenn må i arbeid i jordbruket, og at norsk arealbruk må styrkes. For å oppnå dette må inntektsgapet mellom sysselsatte i jordbruket og andre grupper i samfunnet tettes.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det i forbindelse med jordbruksoppjøret 2021 utarbeides en opptrappingsplan for å styrke beredskap, selvforsyning og distriktsjordbruk.»

Disse medlemmer legger vekt på punkt 11 i protokollen fra jordbruksavtalen 2020, der en fram til neste års forhandlinger skal vurdere forbedring av virkemidlene med sikte på økt norsk fôrproduksjon og produksjonsmåter som baserer seg på norske ressurser, beiting og utmark.

Disse medlemmer viser til at nok og trygg mat er avgjørende for innbyggernes sikkerhet og helse.

Disse medlemmer viser til at i innstilling fra næringskomiteen om Meld. St 11 (2016–2017) Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon, jf. Innst. 251 S (2016–2017), uttrykte en samlet komité følgende:

«Komiteen mener det å øke matproduksjonen med grunnlag i norske ressurser er en viktig del av vår totale beredskap.

Komiteen mener matvareberedskap er avgjørende for Norge i en eventuell krisesituasjon.»

Disse medlemmer viser til at en samlet komité også påpekte betydningen av at strukturen i jordbruket tilpasses ressursgrunnlaget i alle deler av landet for å forsterke beredskapen:

«Komiteen viser til at fundamentet for en høy matproduksjon, økt selvforsyning og matberedskap i Norge ligger i at vi er i stand til å bruke hele det knappe jordbruksarealet der det ligger, til produksjon av mat og matråvarer. Økt produksjon av norsk korn til matmel og kraftfôr, kombinert med en god utnyttelse av grasressursene i hele landet, er avgjørende for å øke norsk selvforsyning, matberedskap og den totale verdiskapningen i det norske jordbruket. For å kunne nå disse målene må norsk landbrukspolitikk vektlegge virkemidler som styrker den geografiske produksjonsfordelingen, samtidig som strukturen i jordbruket tilpasses ressursgrunnlaget i alle deler av landet.»

Disse medlemmer understreker at forsterket beredskap og en forbedret jordbrukspolitikk som tar utgangspunkt i bruken av de ressursene som finnes i alle deler av landet, vil bli helt avgjørende i jordbrukspolitikken i tiden som kommer. Skal innbyggerne i Norge være sikre også i forbindelse med uforutsigbare klimaendringer eller kriser som kan ramme samfunnet, er matberedskap i likhet med forsvar en sentral samfunnsoppgave.

Disse medlemmer viser til Forsvarets forskningsinstituts rapport «Matsikkerhet i et klimaperspektiv». I rapporten dokumenteres det at flere tilfeller av avlingssvikt i verden på 2000-tallet har gitt en markant stigning i prisene på matvarer som er sentrale for den samlede matforsyningen. Forsvarets forskningsinstitutt konkluderer med at blant annet eksportforbud, hamstring og spekulasjoner i slike tilfeller kan undergrave det frie markedet, og at dette betyr at heller ikke Norge kan utelukke knapphet på vesentlige importvarer i perioder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser at tidligere utredninger har pekt på at bl.a. forverrede vekstforhold på grunn av klimaendringer kan føre til både økt prisnivå på korn og større prisrisiko på lengre sikt. Det er eksempler på 2000-tallet der eksportrestriksjoner på kornområdet har medført økt prisnivå, men det har ikke vært problemer for Norge med å få importert det vi trenger for å supplere norsk produksjon. Selv om de internasjonale matmarkedene synes robuste, mener flertallet at de sentrale landbruksmyndighetene må ha stor oppmerk-

somhet rettet mot det som skjer i mat- og fôrproduksjonen og i matmarkedene globalt.

2.6 Melk

Komiteen merker seg at partene i jordbruksoppgjøret følger opp avtalen om nedskalering av melkeproduksjonen mellom staten og Norges Bondelag, som sier at innføring av ordinær omsetningsordning for melkekvoter skal ha virkning fra kvoteåret 2022. Komiteen merker seg at partene er enige om å gjeninnføre en ordinær omsetningsordning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vektlegger den betydningen melkeproduksjonen har for å sikre et levedyktig landbruk over hele landet. Disse medlemmer viser til at endringene som er gjort med kvotetaket på melk under regjeringen Solberg, skaper betydelige utfordringer ved at den samlede økonomien i næringen svekkes, og legger et særlig press på de mer marginale produksjonene i distriktene. Kvotene har blitt dobbelt så dyre siden 2014, og betydelige beløp blir betalt av personer som er aktive i næringen, siden kvoter leies ut til høye priser. Disse medlemmer er bekymret for at konsekvensen blir et stort press i markedet, og at prisene drives opp. Disse medlemmer viser til at Landkreditt Bank har påpekt at kvoteprisene er urealistisk høye i deler av landet, at prisene er frakoblet lønnsomhet, og at det høye prisnivået de siste årene har handlet om posisjonering. Disse medlemmer registrerer at det er fare for at utviklingen med høyere kvotepriser i kombinasjon med at produsenter kjøpes ut, vil ende med ytterligere sentralisering av jordbruket. Dette illustrerer at nivået på kvotetaket som ble satt av regjeringen Solberg, er i strid med de målene næringskomiteen satte i forbindelse med behandlingen av jordbruksmeldingen, jf. Innst. 251 S (2016–2017), om at strukturen i jordbruket må tilpasses ressursgrunnlaget i alle deler av landet.

Disse medlemmer viser til at mange båsfjøs må fornyes og bygges om de neste årene for å møte kravene om løsdrift, lufting og kalvingsbinger. Fornyingen og investeringene må tilpasses produksjon med større andel norske naturressurser, økt beitebruk og ressursgrunnlaget på den aktuelle gården. En politikk som har som forutsetning for å få støtte at kvotene og produksjonsvolumet må økes, er etter disse medlemmers vurdering i strid med avgjørende føringer om landbruk i hele landet og økt bruk av norske ressurser fra behandlingen av jordbruksmeldingen.

Disse medlemmer ser det som viktig å styrke konkurransekraften til norsk melk framover, og merker seg at det under komiteens åpne høring var flere instanser som tok til orde for en gjennomgang av de konkurransepolitiske virkemidlene i PU-ordningen for melk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen har styrket strukturprofilen i tilskudd, innført pyramidetilskuddet, styrket beiteordningene som store bruk i mindre grad benytter seg av, styrket distriktstilskudd – og bruk i distriktene er gjennomgående mindre. Det har regjeringen gjort uten å kutte hos de store som har investert i tillit til rammevilkårene, slik det påpekes i merknadene ovenfor.

Flertallet mener det viktigste for å motvirke økt stordrift der de små legges ned og de store blir større, er de nevnte strukturtilskuddene, som gjør det lønnsomt å drive også i mindre skala der ressursgrunnlaget tilsier det.

2.7 Distrikt

Komiteen merker seg at det i avtalen er enighet om prioritering av korn, grønt og poteter ved heving av målprisene, samt økt distriktstilskudd til produksjon av frukt, bær og grønt. Også styrking av distriktprofilen i driftstilskudd til melke- og ammeku samt økt tilskudd til utmarksbeite bidrar til en styrket distriktprofil i oppjøret. Komiteen er tilfreds med at partene har vektlagt disse forholdene i den inngåtte avtalen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at den inngåtte avtalen bidrar til ytterligere styrking av distriktprofilen og den geografiske arbeidsdelingen i landbruket.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser det som viktig å styrke mulighetene for å ta i bruk ressurser over hele landet til matproduksjon.

2.8 Kjøtt og egg

Komiteen påpeker at en vanskelig markedssituasjon har ført til at målprisen for svinekjøtt har vært uendret over flere år. Komiteen har merket seg at det i år er en bedring i situasjonen. Komiteen viser videre til at partene i jordbruksoppjøret har blitt enige om å øke målprisen for svinekjøtt med begrunnelse i en bedret markedssituasjon og kostnadsutviklingen i produksjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til deltakelse fra Norsk Fjørfeag under den åpne høringen i komiteen. Fjørfeag løftet behovet for bedre markedsbalansering og fortalte hvordan det vil være til fordel for både produsenter, forbrukere og arbeidsplasser i hele landet med forbedret markedsregulering for egg og fjørfe. Disse medlemmer deler Fjørfeagets syn på behovet for bedre markedsbalansering og vil understreke at det haster med å innføre nye

verktøy på dette området. Samsvar mellom det som produseres, og det som etterspørres, er bra for forbruker, bra for klimaet og bra for produsenter. Når det gjelder eggproduksjon, viste Fjørfeag under den åpne høringen til en ordning med et kvotesystem for eggproduksjon i Canada. Disse medlemmer mener det er grunn til å innhente mer informasjon om hvilke erfaringer som er gjort med denne ordningen i Canada, og hvilken effekt den kan ha for markedsbalansering av egg.

2.9 Velferdsordninger

Komiteen påpeker at det er viktig med gode velferdsordninger i jordbruket for å sikre rekruttering og gode generasjonsoverganger. Komiteen merker seg økningen i satsene i tidligpensjonsordningen for jordbrukere samt økningen i finansieringen av sykepengeordningen på 5,2 mill. kroner for å finansiere prognosen for bruk av tilskuddsordningen.

2.10 Neste års jordbruksoppgjør

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det i de senere årene ikke har vært en tilfredsstillende inntektsutvikling i jordbruket. Disse medlemmer viser til at inntekt både er et mål og et viktig virkemiddel i jordbrukspolitikken. Med årets forenklede forhandlinger vil neste års jordbruksoppgjør bli spesielt viktig.

2.11 Covid-19-pandemien og tiltakspakke

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at tiltak knyttet til covid-19-pandemien ikke har vært et tema i årets forhandlinger. Disse medlemmer mener det er behov for en ny vurdering av hvordan man kan styrke matproduksjonen over hele landet basert på norske ressurser.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at covid-19-pandemien får frem viktigheten av en nasjonal matproduksjon. Disse medlemmer ser med glede at landbrukets omdømme kan se ut til å ha blitt styrket gjennom den krisen vi er inne i. Disse medlemmer registrerer likevel at deler av jordbruket opplever uforutsette kostnader og fall i inntekter. I hovedsak gjelder det kraftfôrkrevende produksjoner og grøntnæringen.

Disse medlemmer viser til at tiltak knyttet til covid-19-pandemien ikke har vært et tema i årets forhandlinger. Disse medlemmer mener det er behov for en økonomisk pakke for styrket matberedskap og for å dekke kostnader knyttet til covid-19-pandemien i landbruket.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet foreslår, utenfor rammen av jordbruksoppjøret, en

pakke på 1,1 mrd. kroner. Pakken har tre formål: 1. Styrke den nasjonale matberedskapen på kort og lang sikt. 2. Dekke ekstraordinære kostnader som følge av covid-

19-pandemien. 3. Tiltak for å skape aktivitet og omstilling i næringslivet.

Pakken foreslås fordelt slik:

1. Tilskudd for å styrke den nasjonale matvareberedskapen

Tilskudd til grøntnæringen for å styrke kompetanse og rekruttering samt avlaste risiko innværende år	200 mill. kr
Etablering av beredskapslager av matkorn	30 mill. kr
Tiltak for økt norskandel i fôr og etablering av pilotanlegg	50 mill. kr
Forskningsprosjekt for bruk av kjøttbeinmjøl som fôrressurs	10 mill. kr

2. Tiltak for å dekke kostnader knyttet til koronapandemien

Tilskudd for å dekke økte kostnader og reduserte inntekter	
Grøntsektoren	200 mill. kr
Økte krafførkostnader	70 mill. kr
Kompensere uunngåelige utgifter – pelsdyr	30 mill. kr

3. Tiltak for aktivitet og omstilling

Tilskudd til ombygging av melkefjøs til løsdrift uten krav om økt produksjon	300 mill. kr
Tilskudd til grøfting	100 mill. kr
Istandsetting av setre	40 mill. kr
Tiltak for å forebygge skader som følge av flom og skred	70 mill. kr

De konkrete forslagene til bevilgninger på post og kapittel i denne tiltakspakken legges inn i Senterpartiets forslag til revidert nasjonalbudsjett 2020 og krisepakke 3.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, legger merke til Senterpartiets forslag om en ekstraordinær pakke for landbruket i forbindelse med kostnader til covid-19-pandemien i landbruket. Flertallet viser til at partene i jordbruksoppjøret har holdt disse spørsmålene utenfor jordbruksoppjøret, og flertallet slutter seg til partenes syn på at covid-19-relaterte forhold ikke hører inn under jordbruksoppjøret. Flertallet påpeker at jordbruket som helhet har vært relativt lite berørt av krisen. Når det gjelder ekstra kostnader, har det vært økte kostnader på en del importerte innsatsfaktorer, men samtidig har renter og priser på for eksempel strøm og diesel gått ned. Dette bør også regnes med som en del av det helhetlige kostnadsbildet for jordbruket under covid-19-pandemien.

Flertallet viser også til at regjeringen har foretatt en rekke grep for å legge til rette for at produsenter i grøntsektoren kan få tak i tilstrekkelig arbeidskraft, både utenlandske sesongarbeidere og norsk arbeidskraft.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser derfor til behandlingen av Prop. 127 S (2019–2020) – krisepakke 3 – som nettopp handler om tiltak knyttet til covid-19-pandemien. Dette medlem viser til følgende forslag til krisepakke 3 fra Sosialistisk Venstreparti:

- Ekstrabevilgning på 250 mill. kroner til investering og bedriftsutvikling i landbruket (IBU).
- Ekstrabevilgning på 250 mill. kroner til grøfting/drenering av jordbruksarealer.
- Ekstrabevilgning på 50 mill. kroner til økt beite i utmark.
- 50 mill. kroner til istandsetting av tidligere dyrka jord i Nordland, Troms og Finnmark.

Dette medlem mener at dette er tiltak som vil føre til sysselsetting i landbruket og styrke landets selvforsyningssevne i et lengre perspektiv.

2.12 Andre saker – forbud mot nydyrking av myr

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet merker seg at regjeringen har vedtatt forskrift om forbud mot nydyrking av myr. Disse medlemmer viser til at forskriften legger opp til et forbud med en veldig snever adgang til dispensasjon. Disse medlemmer mener det må være klimagassutslipp som er avgjørende for om det skal åpnes

for nydyrking eller ikke, og det må i den forbindelse tas hensyn til egenskaper ved myra og dyrkningsmetoder. Disse medlemmer mener det ikke må legges til grunn et generelt forbud, men en forskrift som åpner for å nekte nydyrking der klimagassutslippene blir store.

Disse medlemmer ser det som viktig å balansere hensynene til klima, biologisk mangfold og matproduksjon på en god måte. Disse medlemmer vektlegger at nydyrking bare skal kunne skje gjennom en plan godkjent av den enkelte kommune.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i løpet av 2020 med en ny sak om nydyrking av myr som legger til grunn at det skal stilles vilkår for nydyrking som tar hensyn til klima, matproduksjon og biologisk mangfold.»

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I statsbudsjettet for 2020 gjøres følgende endringer:

I

Kap.	Post	Formål	Kroner
1150		Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , reduseres med	2 251 000
		fra kr 14 533 000 til kr 12 282 000	
	50	Tilskudd til Landbrukets utviklingsfond, <i>økes med</i>	9 546 000
		fra kr 1 250 553 000 til kr 1 260 099 000	
	70	Markedsregulering, <i>kan overføres</i> , reduseres med	10 049 000
		fra kr 303 747 000 til kr 293 698 000	
	71	Tilskudd til erstatninger m.m., <i>overslagsbevilgning</i> , <i>økes med</i>	1 500 000
		fra kr 43 000 000 til kr 44 500 000	
	73	Pristilskudd, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>økes med</i>	82 400 000
		fra kr 3 800 600 000 til kr 3 883 000 000	
	74	Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , reduseres med	59 608 000
		fra kr 9 404 044 000 til kr 9 344 436 000	
	77	Utviklingstiltak, <i>kan overføres</i> , reduseres med	101 000
		fra kr 281 980 000 til kr 281 879 000	
	78	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i> , reduseres med	21 437 000
		fra kr 1 547 195 000 til kr 1 525 758 000	

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at det i forbindelse med jordbruksoppgjøret 2021 utarbeides en opptrappingsplan for å styrke beredskap, selvforsyning og distriktsjordbruk.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i løpet av 2020 med en ny sak om nydyrking av myr som legger til grunn at det skal stilles vilkår for nydyrking som tar hensyn til klima, matproduksjon og biologisk mangfold.

II

Landbruks- og matdepartementet gis fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til det framlagte forslaget til jordbruksoppgjør, herunder tiltak som er knyttet til bevilgninger i 2021.

Oslo, i næringskomiteen, den 11. juni 2020

Geir Pollestad

leder

Guro Angell Gimse

ordfører

